

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-3\(43\)-359-368](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-3(43)-359-368)

УДК 631.162:338.434

JEL Classification: G20; Q1; M41

Оксана Степанівна Прокопишин

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
ім. С. Гжицького (Львів, Україна)

E-mail: os378@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7027-3499>

Валентин Вікторович Дранус

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту
Чорноморський національний університет імені Петра Могили (Миколаїв, Україна)

E-mail: drval8@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5617-6740>

**ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ:
ОБЛІК ТА АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ**

У статті досліджено фінансово-кредитне забезпечення аграрних підприємств як цілісну систему формування, залучення та ефективного використання кредитних ресурсів, необхідних для підтримки виробничої, інвестиційної та інноваційної діяльності. Обґрунтовано, що сутність цього процесу полягає у створенні передумов для безперервності виробничого циклу, підвищення ефективності використання ресурсів та зміцнення конкурентоспроможності аграрного сектору. Показано, що великі агропідприємства здатні ефективно залучати банківські та міжнародні кредити, тоді як малі й середні фермерські господарства потребують пільгових державних програм і кооперативних механізмів для забезпечення безперервності виробництва та розвитку інфраструктури. Аргументовано, що інтеграція обліку фінансово-кредитних операцій з аналітикою та управлінням ризиками забезпечує прозорість фінансових результатів, своєчасність погашення зобов'язань, ефективне планування грошових потоків і оптимізацію кредитного навантаження. Підтверджено, що комплексний підхід до фінансово-кредитного забезпечення є ключовим фактором підтримки фінансової стійкості та довгострокового розвитку аграрного сектору в Україні. Практична цінність статті полягає у формуванні рекомендацій щодо вибору оптимальних джерел фінансування та організації обліково-аналітичної системи для ефективного управління кредитними ресурсами.

Ключові слова: фінансово-кредитне забезпечення; аграрні підприємства; кредитні ресурси; облік фінансових операцій; банківські кредити; аналітика та управління ризиками.

Рис.: 1. Табл.: 3. Бібл.: 10.

Постановка проблеми. Фінансово-кредитне забезпечення є одним із ключових елементів ефективного функціонування аграрних підприємств, оскільки дозволяє забезпечити необхідні ресурси для підтримки виробничої діяльності, модернізації техніки та реалізації інвестиційних проєктів. У сучасних умовах розвитку аграрного сектору значущість системного підходу до управління фінансовими ресурсами зростає, що зумовлено як динамічністю ринку, так і необхідністю підвищення фінансової стійкості підприємств.

Особливу роль у цьому процесі відіграє поєднання бухгалтерського обліку та аналітичної оцінки фінансово-кредитних операцій. Облік забезпечує точність і достовірність інформації про надходження та використання фінансових ресурсів, а аналітика дозволяє оцінювати ефективність їх використання, прогнозувати потреби у фінансуванні та ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення. Зокрема, для аграрних підприємств, де характерні сезонні коливання доходів і витрат, аналітична складова дозволяє планувати кредитні потоки та оптимізувати структуру капіталу.

Таким чином, дослідження фінансово-кредитного забезпечення аграрних підприємств із врахуванням облікових і аналітичних аспектів є актуальним науковим завданням, що має практичне значення для забезпечення стабільного функціонування підприємств, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та управління ризиками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових публікацій з теми фінансово-кредитного забезпечення аграрних підприємств дозволяє зробити висновок про високий рівень актуальності досліджень у сучасних умовах розвитку аграрного сектору України. Особливу цінність являють собою роботи С. Андрос [1], у яких розглянуто

фінансові та кредитні інструменти для забезпечення динамічного розвитку підприємств агропромислового комплексу в умовах післявоєнного відновлення. Автор акцентує увагу на стратегічному значенні кредитування та формуванні фінансових механізмів підтримки підприємств, що є особливо важливим для стабілізації та розвитку аграрного бізнесу. Разом із цим, дослідження є переважно концептуальним, що обмежує його практичну апробацію на рівні окремих підприємств.

Подібну проблематику розкриває інша робота С. Андрос [2], де аналізуються фінансові потреби аграрних підприємств та необхідність їх кредитного забезпечення. Стаття дозволяє ідентифікувати пріоритетні напрями кредитування та оцінити потреби підприємств у фінансових ресурсах. Незважаючи на аналітичний підхід, робота має обмеження через відсутність глибокого економіко-математичного моделювання кредитних потоків, що обмежує її практичне застосування в плануванні фінансування.

Дослідження Буткевича Т. [3] концентрується на державних і банківських механізмах фінансової підтримки аграрного сектору. Публікація характеризується високою актуальністю та корисністю для формування фінансової політики, проте її методологія є переважно оглядовою і недостатньо враховує взаємозв'язок фінансово-кредитних операцій із фінансовою стійкістю підприємств. Натомість робота Попело О. та Жаворонок А. [4] висвітлює сучасні тенденції фінансово-кредитного забезпечення в Україні, надаючи цінну інформацію для аналізу ефективності існуючих механізмів кредитування, однак меншою мірою враховує роль обліково-аналітичних процедур у забезпеченні фінансової прозорості.

Важливим доповненням до теми є дослідження Бірченко Н., Руденко С., Ряснянської А. [5], які акцентують увагу на обліково-аналітичному забезпеченні фінансової безпеки аграрних підприємств. Робота відзначається високою науковою новизною та практичною цінністю, оскільки пропонує системний підхід до управління фінансовими ризиками. Проте локальна специфіка дослідження обмежує можливість універсального застосування запропонованих методик.

Монографія Добровольської О. [6] пропонує комплексний підхід до фінансового забезпечення агровиробництва, що охоплює теоретичні, методологічні та практичні аспекти. Незважаючи на цінність роботи для формування фінансових стратегій підприємств, частина матеріалу може бути застарілою, оскільки не враховує сучасних економічних та поствоєнних реалій.

Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості аграрних підприємств представлені в роботі Н. Рижикової та ін. [7], які використовують інформаційно-аналітичний підхід для оцінки стійкості підприємств на мікрорівні. Публікація має високий рівень актуальності й забезпечує методичну основу для внутрішнього фінансового контролю та стратегічного планування, однак не охоплює комплексно кредитні аспекти.

Дослідження О. Прокопишин, Н. Приймак, Н. Трушкіна, М. Коновал [8] спрямоване на обліково-аналітичне забезпечення управління розвитком фермерських господарств. Робота важлива для побудови систем управлінського обліку, проте не приділяє достатньої уваги банківським кредитним інструментам та державним програмам підтримки.

Ще однією важливою групою робіт є публікації І. В. Томашук, І. О. Томашук, Л. Вольської [9-10], які розглядають кредитування як джерело інвестиційної діяльності та оцінюють забезпечення і організаційні засади банківського кредитування. Роботи відзначаються практичною цінністю для формування внутрішньої кредитної політики підприємств, але частково обмежені через недостатню інтеграцію обліково-аналітичних процедур у кредитні процеси.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених фінансово-кредитному забезпеченню аграрних підприємств, у науковій літературі все ще існують невирішені проблеми, які потребують додаткового вивчення. По-перше, недостатньо уваги приділяється інтеграції бухгалтерського

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

обліку та аналітичних процедур із кредитними механізмами. Багато робіт зосереджуються або на аналітичних аспектах фінансової стійкості, або на практичних інструментах кредитування, що створює розрив між обліком, контролем та управлінням фінансовими ресурсами підприємства.

По-друге, відсутні комплексні емпіричні моделі оцінки ефективності фінансово-кредитного забезпечення, які б враховували взаємозв'язок між залученими кредитними ресурсами, витратами на обслуговування боргу та впливом на прибутковість підприємства. Існуючі підходи переважно концептуальні або описові, що обмежує можливість практичного використання результатів у плануванні та прогнозуванні фінансових потоків.

По-третє, недостатньо досліджено питання управління кредитними ризиками з урахуванням сучасних умов аграрного виробництва, включаючи поствоєнні реалії та коливання ринкових цін на продукцію. Водночас ефективне управління ризиками потребує інтеграції обліково-аналітичних систем із прогнозними та фінансово-стратегічними інструментами, що на сьогодні не реалізовано повною мірою.

Крім того, є проблема недостатнього використання сучасних фінансових технологій і цифрових інструментів для моніторингу та аналізу фінансово-кредитних операцій. Це обмежує здатність підприємств швидко реагувати на зміни фінансового середовища та ефективно планувати залучення позикових ресурсів.

Таким чином, попри наявні наукові здобутки, питання комплексного обліково-аналітичного забезпечення фінансово-кредитних операцій, розробки емпіричних моделей ефективності та інтеграції сучасних технологій залишаються невирішеними. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на подолання цих прогалин, що дозволить створити цілісну систему управління фінансово-кредитним забезпеченням аграрних підприємств.

Метою дослідження є теоретичне та практичне обґрунтування системи фінансово-кредитного забезпечення аграрних підприємств через інтеграцію бухгалтерського обліку та аналітичних методів оцінювання, спрямованої на підвищення фінансової стійкості, ефективності використання ресурсів та управління кредитними ризиками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансово-кредитне забезпечення аграрних підприємств являє собою цілісну систему формування, залучення та ефективного використання кредитних ресурсів для підтримки господарської діяльності у виробничій, інвестиційній та інноваційній сферах. Його сутність полягає у створенні передумов для безперервності виробничого процесу, підвищення ефективності використання ресурсів і зміцнення конкурентоспроможності аграрного сектору.

Метою фінансово-кредитного забезпечення є задоволення потреб аграрних підприємств у ресурсах, необхідних для реалізації їхньої діяльності як у коротко-, так і в довгостроковій перспективі. Залучені кошти спрямовуються на фінансування виробничого циклу, закупівлю матеріально-технічних ресурсів, придбання та модернізацію основних засобів, а також на впровадження інноваційних технологій – від систем точного землеробства до цифровізації управління. Таким чином, кредитні ресурси виступають інструментом як підтримки виробництва, так і розвитку його якісно нового рівня.

Особливості аграрного сектору зумовлюють специфіку кредитного забезпечення. Сезонність виробництва створює нерівномірність у потребі фінансування: максимальна завантаженість ресурсів припадає на посівну та збиральну кампанії, тоді як повернення інвестицій можливе лише після реалізації врожаю. Додатковим викликом є залежність від природно-кліматичних умов, що формує високий рівень ризику для кредиторів і позичальників. На ці ризики накладаються ринкові фактори – цінова волатильність зернових та олійних культур, а також валютні коливання, зважаючи на орієнтацію більшості українських виробників на експорт.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

В українських реаліях ситуація ускладнюється обмеженим доступом малих і середніх агропідприємств до банківського кредитування через недостатність заставного майна та високу вартість кредитів порівняно з країнами ЄС. Водночас певні можливості забезпечує державна підтримка: програми компенсації відсоткових ставок, портфельні гарантії та механізм аграрних розписок, що дозволяють залучати фінансування під заставу майбутнього врожаю. Суттєве значення мають і міжнародні проекти фінансової підтримки – програми ЄБРР, Світового банку, USAID. Вони спрямовані на модернізацію виробництва, впровадження енергоощадних технологій, розвиток експортного потенціалу. Крім того, процес інтеграції України до ЄС стимулює адаптацію облікових та аналітичних систем до європейських стандартів, що розширює доступ до іноземних кредитних ресурсів.

Форми фінансово-кредитного забезпечення відзначаються значною різноманітністю (табл. 1):

- банківські кредити включають коротко-, середньо- та довгострокові позики. вони використовуються для фінансування оборотних потреб, закупівлі техніки чи інвестиційних проєктів – від модернізації виробничих потужностей до будівництва елеваторів;
- спеціалізовані програми охоплюють державні пільгові кредити та аграрні розписки, які особливо корисні для малих і середніх підприємств;
- міжнародні інструменти забезпечують доступ до довгострокових позик і грантового фінансування, сприяючи розвитку інновацій та екологічних технологій;
- альтернативні джерела (лізинг, факторинг, кооперативне кредитування, внутрішньогосподарські позики) дозволяють оперативно вирішувати проблеми дефіциту обігових коштів, придбання техніки чи перерозподілу ресурсів усередині великих структур.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика форм кредитного забезпечення аграрних підприємств

Форма кредитування	Переваги	Недоліки
Банківські кредити (коротко-, середньо- та довгострокові)	- можливість залучення значних сум; - чіткі строки та умови користування; - підтримка ліквідності у виробничих циклах; - доступні для великих аграрних холдингів;	- високі відсоткові ставки в Україні; - жорсткі вимоги до застави та кредитної історії; - обмежений доступ для малих і середніх фермерів;
Спеціалізовані кредитні програми (пільгові кредити, аграрні розписки)	- нижчі відсоткові ставки завдяки державним компенсаціям; - можливість фінансування без класичної застави (аграрні розписки); - орієнтованість саме на потреби агросектору; - швидший доступ до ресурсів для МСП;	- обмежений обсяг фінансування; - залежність від державної політики та бюджетних програм; - наявність бюрократичних процедур; - ризики в разі несприятливих погодних умов (втрата врожаю = втрата застави);
Міжнародні інструменти (ЄБРР, Світовий банк тощо)	- нижчі відсоткові ставки та довші строки кредитування; - доступ до сучасних технологій і консалтингової підтримки; - орієнтація на інвестиції та модернізацію; - можливість участі у міжнародних програмах розвитку;	- доступні переважно великим і середнім підприємствам; - високі вимоги до прозорості звітності та корпоративного управління; - тривалий процес погодження кредитів;
Альтернативні джерела (лізинг, факторинг, внутрішньогосподарські позики, кооперативне кредитування)	- гнучкіші умови фінансування; - лізинг дозволяє отримати техніку без великих одноразових витрат; - факторинг забезпечує швидкий доступ до оборотних коштів; - кооперативне кредитування підтримує малих виробників; - внутрішньогосподарські позики підвищують мобільність ресурсів у холдингах;	- лізинг у підсумку може бути дорожчим за класичний кредит; - факторинг зменшує дохід через комісію; - кооперативні ресурси обмежені; - внутрішні позики доступні лише великим господарським структурам;

Джерело: систематизовано авторами на основі [1; 2; 9; 10].

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Результати систематизації форм кредитного забезпечення аграрних підприємств обґрунтовують, що банківські кредити та міжнародні інструменти більше підходять великим підприємствам, тоді як пільгові програми, аграрні розписки та кооперативне кредитування – важливі для малих і середніх фермерів. У зв'язку з цим авторами запропоновані оптимальні форми кредитного забезпечення залежно від типу аграрного підприємства (табл. 2).

Таблиця 2

Оптимальність форм кредитного забезпечення аграрних підприємств

Тип підприємства	Оптимальні форми кредитного забезпечення	Обґрунтування
Малі фермерські господарства	Пільгові державні кредити; аграрні розписки; кооперативне кредитування; короткострокові банківські позики	Обмежені заставні ресурси, нестабільні доходи; перевага – у доступних і швидких інструментах із мінімальними вимогами до забезпечення.
Середні агропідприємства	Лізинг; факторинг; середньострокові банківські кредити; кредити міжнародних програм підтримки	Володіють стабільнішими фінансовими потоками, мають можливість залучати техніку через лізинг та оптимізувати обігові кошти через факторинг.
Великі агрохолдинги	Довгострокові інвестиційні кредити; кредити від міжнародних фінансових організацій (ЄБРР, Світовий банк); корпоративні облігації; внутрішньогосподарське кредитування	Сильна фінансова база, масштабні інвестиційні проекти (земельний банк, переробка, експорт). Можливість отримувати великі суми на вигідних умовах і працювати з міжнародними ринками капіталу.
Кооперативи та об'єднання виробників	Кооперативні кредити; внутрішньогосподарські позики; пільгові державні програми	Спільна відповідальність і колективна гарантія забезпечують доступність кредитних ресурсів; актуально для розвитку спільної інфраструктури (техніка, сховища).

Джерело: запропоновано авторами.

Таким чином, сучасне фінансово-кредитне забезпечення аграрних підприємств поєднує класичні банківські інструменти з адаптаційними механізмами, зумовленими високими ризиками та специфічними умовами розвитку галузі. Лише комплексний підхід, що включає державну підтримку, ринкові інструменти та міжнародні ресурси, здатен забезпечити фінансову стійкість і довгострокову конкурентоспроможність українського аграрного виробництва.

Фінансово-кредитні операції відіграють ключову роль у забезпеченні діяльності аграрних підприємств, надаючи можливість залучати додаткові фінансові ресурси для розвитку виробництва, модернізації техніки та реалізації інвестиційних проектів. Для ефективного управління позиковими ресурсами важливо поєднувати облікові процедури з аналітичним оцінюванням, що забезпечує прозорість фінансових результатів і стабільність господарської діяльності.

У бухгалтерському обліку отримані кредити відображаються як зобов'язання підприємства. Відповідно до строків погашення вони можуть відображатися на рахунках 50 «Довгострокові позики» або 60 «Короткострокові позики».

Такий підхід дозволяє точно відображати структуру боргових зобов'язань, контролювати своєчасність їх обслуговування та планувати грошові потоки. Нарахування відсотків за користування кредитами відноситься на фінансові витрати (рахунок 95), що дає змогу правильно формувати фінансовий результат та оцінювати економічну доцільність залучених позикових коштів (табл. 3).

Таблиця 3

Систематизація обліку фінансово-кредитного забезпечення аграрних підприємств з урахуванням аналітичної складової

Елемент обліку	Опис	Використані рахунки бухгалтерського обліку	Коментар
Отримані кредити	Фіксуються кредити як зобов'язання підприємства, залежно від терміну погашення	50 «Довгострокові позики», 60 «Короткострокові кредити банків»	Відображення структури боргових зобов'язань та контроль за погашенням
Субсидії та гранти	Фіксація отриманих державних коштів	46 «Отримані субсидії»	Прозорість фінансового стану та контроль за використанням коштів
Нарахування відсотків та комісій	Витрати на обслуговування позикових коштів	95 «Фінансові витрати»	Формування фінансового результату та оцінка економічної доцільності кредитів
Забезпечення кредитів	Оцінка застави, страхування, формування резервів	39 «Резерви майбутніх витрат»	Зменшення кредитного ризику та підвищення кредитоспроможності
Контроль руху коштів	Облік надходжень і витрат грошових коштів	30 «Каса», 31 «Рахунки в банках»	Забезпечення відповідності між надходженнями та витратами, запобігання фінансовим дисбалансам
Аналітична складова	Фінансовий аналіз, прогнозування, оцінка ефективності	Дані з рахунків обліку	Прийняття обґрунтованих управлінських рішень, планування фінансових потоків
Підтримка фінансової стійкості	Оптимізація кредитного навантаження, ефективне використання ресурсів	Дані аналітики та обліку	Забезпечення стабільності діяльності підприємства

Джерело: систематизовано авторами на основі [4; 5; 7].

Для мінімізації кредитних ризиків кредити супроводжуються забезпеченням. В аграрному секторі найпоширенішими формами є аграрні розписки, застава майна, а також гарантії третіх осіб. Це створює додаткові гарантії для фінансових установ і дозволяє підприємству отримати вигідніші умови кредитування, зокрема зниження процентної ставки або продовження строків погашення.

Важливо зазначити, що міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS) рекомендують оцінювати кредити за амортизованою собівартістю з урахуванням ефективної процентної ставки та розкривати інформацію про кредитні ризики у примітках до фінансової звітності. Такий підхід забезпечує порівнянність і прозорість даних для зовнішніх користувачів та дозволяє менеджменту оцінювати вплив кредитування на фінансову стійкість підприємства.

Облік фінансово-кредитних операцій формує достовірну інформаційну базу для аналітики та управлінських рішень. Надходження коштів, отриманих у вигляді кредитів, субсидій або грантів, відображається в бухгалтерському балансі як зобов'язання перед кредиторами або державними органами. Своєчасний облік відсотків і комісій дозволяє оцінювати реальні витрати на обслуговування боргу та вплив кредитів на прибутковість, що є основою для побудови фінансових показників і планування майбутніх фінансових потреб.

Забезпечення кредитів, яке включає оцінку застави (земельні ділянки, техніка, урожай), формування резервів (рахунок 39 «Резерви майбутніх витрат») та використання страхових механізмів, зменшує потенційні збитки та підвищує кредитоспроможність підприємства. Паралельно контроль за рухом коштів (рахунки 30 «Каса», 31 «Рахунки в банках») забезпечує відповідність між надходженнями та витратами, запобігаючи нераціональному використанню ресурсів та фінансовим дисбалансам.

На основі достовірних даних обліку формується аналітична складова фінансово-кредитного забезпечення. Вона включає:

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

- фінансовий аналіз – оцінку ліквідності (поточні та швидкі коефіцієнти), рентабельності (ROA, ROE) та структури капіталу;
- прогнозування фінансових потреб – планування кредитів та власних ресурсів з урахуванням сезонності виробництва;
- оцінку ефективності фінансово-кредитних операцій – співвідношення власних і залучених коштів, витрати на обслуговування боргу, вплив на прибуток;
- інформаційну підтримку управлінських рішень – формування показників і сценаріїв для стратегічного планування та управління ризиками.

Отже, облік і аналітика фінансово-кредитних операцій утворюють єдину систему (рис. 1), де облік забезпечує точність даних, а аналітика – їх осмислення і застосування для ухвалення управлінських рішень. Такий підхід дозволяє забезпечити фінансову стійкість аграрного підприємства, ефективне використання ресурсів та оптимізацію кредитного навантаження.

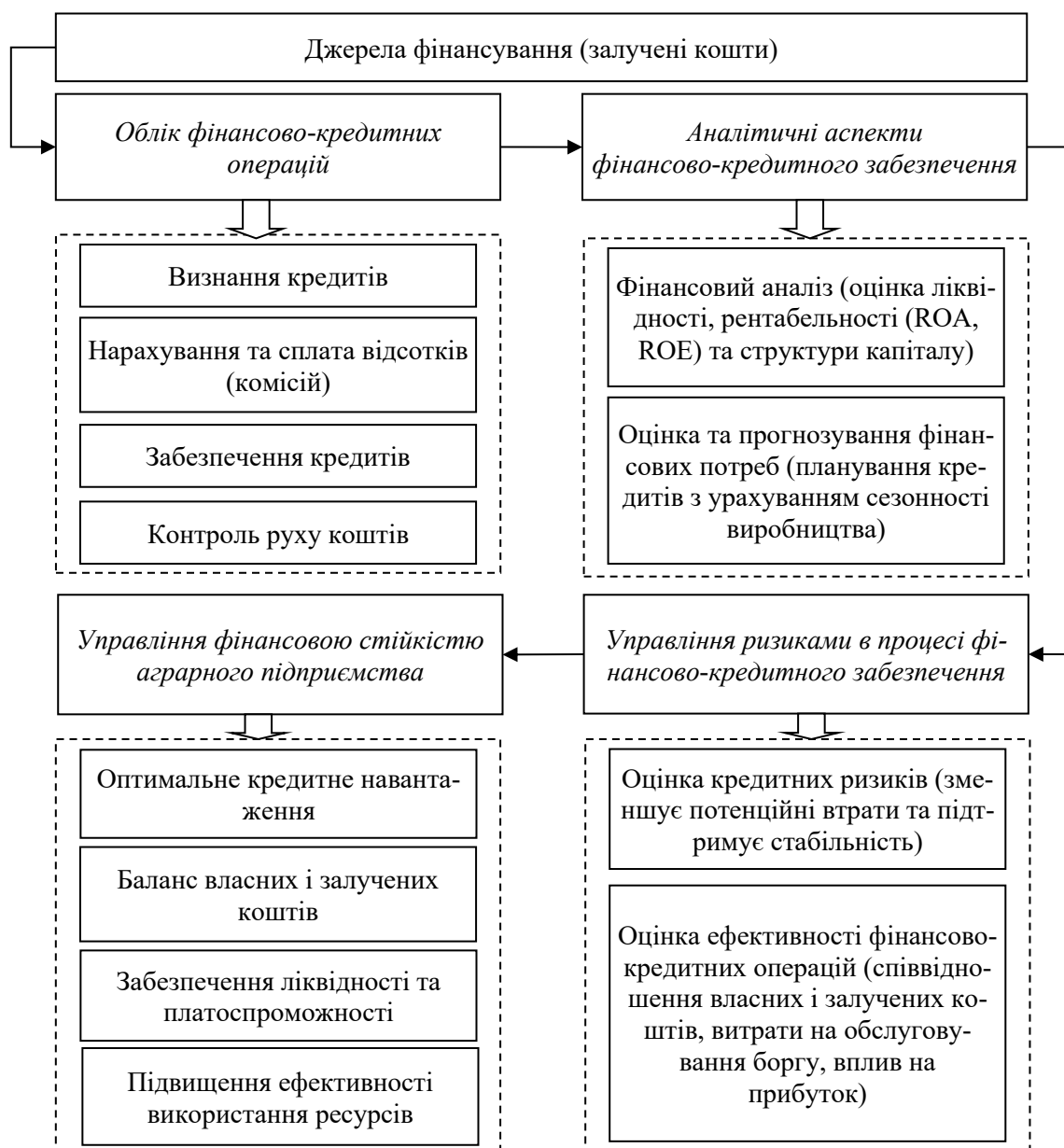

Рис. 1. Інтегрована схема фінансово-кредитного забезпечення аграрного підприємства
Джерело: розроблено авторами.

Отже, рис. 1 показує, що фінансово-кредитне забезпечення аграрного підприємства формується як комплексна система, метою якої є забезпечення фінансової стійкості та ефективного управління ресурсами. Центральним елементом цієї системи є джерела фінансування, які забезпечують первинний капітал для діяльності підприємства. Надходження власних або позикових коштів створює основу для реалізації виробничих та інвестиційних програм, визначає можливості подальшого розвитку та реалізації стратегічних цілей.

На наступному етапі важливу роль відіграє облік фінансово-кредитних операцій, який фіксує рух коштів, витрати та зобов'язання підприємства. Систематичне ведення обліку забезпечує достовірність фінансової інформації, дозволяє контролювати використання ресурсів та є надійною базою для ухвалення управлінських рішень.

Дані обліку стають основою для аналітичних процедур та планування, що включають оцінку фінансового стану, прогнозування потреб у коштах та оцінку ефективності використання ресурсів. Аналітика дозволяє своєчасно виявляти тенденції, оптимізувати фінансові потоки та приймати стратегічно обґрунтовані рішення, забезпечуючи безперервний розвиток підприємства.

Паралельно здійснюється управління ризиками, яке передбачає виявлення, оцінку та мінімізацію потенційних фінансових втрат. Комплексна система контролю ризиків дозволяє підтримувати стабільність діяльності, захищає підприємство від негативних впливів зовнішнього та внутрішнього середовища і створює умови для надійного використання фінансових ресурсів.

Таким чином, схема демонструє логічний ланцюг: *джерела фінансування* → *облік* → *аналітика та планування* → *управління ризиками* → *фінансова стійкість*, де усі елементи системи взаємопов'язані та спрямовані на досягнення кінцевої мети – фінансової стійкості підприємства. Вона проявляється у здатності стабільно функціонувати, ефективно використовувати ресурси та адаптуватися до змін зовнішнього середовища, забезпечуючи довгострокову життєздатність і розвиток організації.

Висновки та пропозиції. Фінансово-кредитне забезпечення відіграє ключову роль у забезпеченні стабільного функціонування аграрних підприємств, оскільки саме завдяки йому підприємства отримують необхідні ресурси для розвитку виробництва, модернізації техніки та реалізації інвестиційних проєктів. Аналіз облікових процесів показав, що бухгалтерський облік фінансово-кредитних операцій дозволяє відображати структуру боргових зобов'язань, контролювати погашення кредитів, нараховувати відсотки та комісії, а також формувати резерви для мінімізації кредитних ризиків. Такий системний підхід забезпечує прозорість фінансових результатів та контроль за використанням залучених ресурсів.

Аналітичні методи оцінки фінансово-кредитних операцій дають змогу ефективно планувати фінансові потоки, прогнозувати потреби у кредитних ресурсах та оцінювати ефективність використання позикових коштів. Вони також створюють основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та своєчасного реагування на потенційні фінансові ризики. Інтеграція облікових даних та аналітичних оцінок формує надійну інформаційну платформу, яка сприяє підвищенню фінансової стійкості аграрного підприємства та оптимізації кредитного навантаження.

У контексті подальших досліджень доцільно зосередитися на розробці та впровадженні адаптивних моделей прогнозування фінансових потреб аграрних підприємств з урахуванням сезонності виробництва та коливань ринкових цін. Важливим напрямом є також дослідження ефективності різних форм забезпечення кредитів і впливу кредитної політики на фінансову стійкість підприємств. Сучасні інформаційні технології та системи управлінської аналітики можуть значно підвищити точність обліку та контроль за рухом фінансових ресурсів, тому інтеграція таких рішень у фінансово-кредитне забезпечення є перспективним напрямом. Крім того, доцільно аналізувати вплив зовнішніх факторів, таких як макроекономічна ситуація, нормативно-правова база та інвестиційний клімат, на стратегії фінансово-кредитного забезпечення аграрних підприємств.

Таким чином, комплексний підхід, що поєднує облік, аналітику та управлінські інструменти, створює умови для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, забезпечення стабільності діяльності підприємства та управління ризиками в аграрному секторі.

Список використаних джерел

1. Andros S. Financial and Credit Instruments for Ensuring the Dynamic Development of Enterprises of the Agro-Industrial Complex in the Conditions of the Post-War Recovery of Ukraine / S. Andros // *Economic journal Odessa polytechnic university*. – 2024. – Vol. 4, no. 30. – Pp. 5–15. DOI: <https://doi.org/10.15276/ej.04.2024.1>.
2. Andros S. Financial Needs of Agricultural Enterprises and the Need for their Credit Security / S. Andros // *Economics: time realities*. – 2024. – Vol. 1, no. 71. – Pp. 5–13. DOI: <https://doi.org/10.15276/etr.01.2024.1>.
3. Butkevych T. Financial support for enterprises in the agricultural sector / T. Butkevych // *Black sea economic studies*. – 2024. – No. 89. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.89-17>.
4. Popelo O. Current trends of financial and credit security of agricultural enterprises in Ukraine / O. Popelo, A. Zhavoronok // *Problems and prospects of economic and management*. – 2024. – No. 4 (40). – Pp. 212–222. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-4\(40\)-212-222](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-4(40)-212-222).
5. Бірченко Н. О. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств / Н. О. Бірченко, С. В. Руденко, А. М. Ряснянська // *Таврійський науковий вісник. серія: економіка*. – 2022. – № 13. – С. 191–197. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.13.23>.
6. Добровольська О. В. Фінансове забезпечення природного агровиробництва: теорія, методологія, практика [Електронний ресурс] : монографія / О. В. Добровольська. – Дніпро : Моноліт, 2018. – 292 с. – Режим доступу: https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/3009/1/Добровольська%20ОВ_МОНОГРАФІЯ.pdf.
7. Оцінка обліково-економічної стійкості аграрних підприємств України на мікрорівні: інформаційно-аналітичний підхід / Н. І. Рижикова та ін. // *Академічні Візії*. – 2025. – № 42. – С. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15437666>.
8. Прокопишин О. Обліково-аналітичне забезпечення управління розвитком фермерського господарства: теоретичні аспекти / О. Прокопишин, Н. Приймак, Н. Трушкіна, М. Коновал та ін. // *Bulletin of Lviv National Environmental University. Series AIC Economics*. – 2024. – № 31. – С. 110–120. DOI: <https://doi.org/10.31734/economics2024.31.016>.
9. Томашук І. В. Кредитування аграрних підприємств як ефективне джерело інвестиційної діяльності / І. В. Томашук, І. О. Томашук // *Управління змінами та інновації*. – 2023. – № 7. – С. 74–84. DOI: <https://doi.org/10.32782/2023-7-11>.
10. Томашук І. Забезпечення та організаційні засади банківського кредитування аграрних підприємств / І. Томашук, Л. Вольська // *Економіка та суспільство*. – 2024. – № 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-30>.

References

1. Andros, S. (2024). Financial and credit instruments for ensuring the dynamic development of enterprises of the agro-industrial complex in the conditions of the post-war recovery of Ukraine. *Economic Journal Odessa Polytechnic University*, 4(30), 5–15. <https://doi.org/10.15276/ej.04.2024.1>.
2. Andros, S. (2024). Financial needs of agricultural enterprises and the need for their credit security. *Economics: Time Realities*, 1(71), 5–13. <https://doi.org/10.15276/etr.01.2024.1>.
3. Butkevych, T. (2024). Financial support for enterprises in the agricultural sector. *Black Sea Economic Studies*, (89). <https://doi.org/10.32782/bses.89-17>.
4. Popelo, O., & Zhavoronok, A. (2024). Current trends of financial and credit security of agricultural enterprises in Ukraine. *Problems and Prospects of Economic and Management*, 4(40), 212–222. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-4\(40\)-212-222](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-4(40)-212-222).
5. Birchenko, N. O., Rudenko, S. V., & Riasnianska, A. M. (2022). Oblikovo-analitychne zabezpechennia finansovoi bezpeky ahrarnykh pidpriemstv [Accounting and analytical support of financial security of agricultural enterprises]. *Tavriyskyi Naukovyi Visnyk. Serii: Ekonomika – Tavria Scientific Bulletin. series: economics*, (13), 191–197. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.13.23>.
6. Dobrovolska, O. V. (2018). *Finansove zabezpechennia pryrodnoho ahrovyrobnytstva: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Financial support of natural agricultural production: Theory, methodology,

practice]. Monolit. https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/3009/1/Добровольська%20ОВ_МОНОГРАФІЯ.pdf.

7. Ryzhykova, N. I., et al. (2025). Otsinka oblikovo-ekonomichnoi stiiikosti ahrarnykh pidpriemstv Ukrainy na mikrorivni: informatsiino-analitychnyi pidkhid [Assessment of accounting and economic stability of agricultural enterprises of Ukraine at the micro level: An informational-analytical approach]. *Akademichni Vizii – Academic Visions*, (42), 1–10. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15437666>.

8. Prokopyshyn, O., Pryimak, N., Trushkina, N., Konoval, M., et al. (2024). Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia rozvytkom fermerskoho hospodarstva: teoretychni aspekty [Accounting and analytical support for managing the development of farms: Theoretical aspects]. *Bulletin of Lviv National Environmental University. Series AIC Economics*, (31), 110–120. <https://doi.org/10.31734/economics2024.31.016>.

9. Tomashuk, I. V., & Tomashuk, I. O. (2023). Kredytuvannia ahrarnykh pidpriemstv yak efektyvne dzherelo investytsiinoi diialnosti [Lending to agricultural enterprises as an effective source of investment activity]. *Upravlinnia Zminyamy ta Innovatsiamy – Management of changes and innovations*, (7), 74–84. <https://doi.org/10.32782/2023-7-11>.

10. Tomashuk, I., & Volska, L. (2024). Zabezpechennia ta orhanizatsiini zasady bankivskoho kredytuvannia ahrarnykh pidpriemstv [Provision and organizational principles of bank lending to agricultural enterprises]. *Ekonomika ta Suspilstvo – Economy and Society*, (68). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-30>.

Отримано 14.10.2025

UDC 631.162:338.434

Oksana Prokopyshyn

PhD in Economics, Associate Professor, Department of Accounting and Taxation
Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine
and Biotechnologies of Lviv (Lviv, Ukraine)

E-mail: os378@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7027-3499>

Valentyn Dranus

PhD, Associate Professor of the Department of Finance and Credit
Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine)

E-mail: drval8@ukr.net ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5617-6740>

ACCOUNTING AND ANALYSIS ASPECTS OF FINANCIAL AND CREDIT SUPPORT FOR AGRICULTURAL ENTERPRISES

The article studies financial and credit support for agricultural enterprises as an integrated system for the formation, attraction and effective use of credit resources necessary to support production, investment and innovation activities. It is argued that the essence of this process lies in creating the preconditions for the continuity of the production cycle, increasing the efficiency of resource use and strengthening the competitiveness of the agricultural sector. The aim of the study is to identify the optimal forms of financial and credit support, taking into account the specifics of agricultural production, seasonality, dependence on natural and climatic conditions and market fluctuations, as well as the limited access of small and medium-sized enterprises to traditional bank lending. The methodological basis of the work was a systematic study and comparative analysis of forms of lending and an assessment of their effectiveness depending on the type of farm. Bank loans of various terms, specialised preferential programmes, international financial instruments and alternative sources of financing, including leasing, factoring and cooperative lending, were considered. It is shown that large agricultural enterprises are able to effectively attract bank and international loans, while small and medium-sized farms need preferential state programmes and cooperative mechanisms to ensure continuity of production and infrastructure development. It is substantiated that the integration of financial and credit transaction accounting with analytics and risk management ensures transparency of financial results, timely repayment of obligations, effective cash flow planning and optimisation of credit exposure. The results of the study confirm that a comprehensive approach to financial and credit support is a key factor in maintaining financial stability and long-term development of the agricultural sector in Ukraine. The practical value of the article lies in the formulation of recommendations on the selection of optimal sources of financing and the organisation of an accounting and analytical system for the effective management of credit resources, which contributes to increasing the investment attractiveness of agricultural enterprises.

Keywords: financial and credit support; agricultural enterprises; credit resources; accounting for financial transactions; bank loans; analytics and risk management.

Fig.: 1. Table: 3. References: 10.